№ 52. Poniedziałek 4. Marca 1861. ROK wydania 51.

GAZETA LWOWSKA.

Z Dodatkami kosztuje w prenumeracie: Bez poczty: kwartalnie 4 zł.; miesięcznie 1 zł. 40 centów. Z pocztą kwartalnie 5 zł. miesięcznie 1 zł. 75 centów waluty austr. — Inserecya w półkolumnie, drukiem garmont, 7 centów od wiersza. — Reklamacye są wolne od opłaty pocztowej.

Monarchya Austryacka.

Rzecz urzędowa.

Statut krajowy i statut wyborczy do sejmu krajowego dla królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Statut krajowy.

Rozdział pierwszy.

O reprezentacyi kraju w ogólności.

§. 1. Sejm krajowy reprezentować będzie królestwo Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem w sprawach krajowych.

§. 2. Czynności należące do zakresu reprezentacyi krajowej sprawuje albo sam sejm, lub wydział sejmowy.

§. 3. Sejm krajowy składa się ze stu pięćdziesięciu członków. Ci są mianowicie:

a) Trzej arcybiskupi lwowscy, dwaj biskupi przemyscy, biskup tarnowski, biskup stanisławowski, a póki ten nie będzie zamianowany w jego zastępstwie sufragan lwowski obr. gr. kat.

b) Rector magnificus uniwersytetu krakowskiego, tudzież uniwersytetu lwowskiego.

c) Sto czterdzieści i jeden wybranych deputowanych, mianowicie:

I. Czterdziestu czterech deputowanych z wielkiej posiadłości ziemskiej.

II. Dwudziestu trzech deputowanych z miast wskazanych ustawą gminną, tudzież z izb handlowych i przemysłowych.

III. Siedmdziesięciu czterech deputowanych z gmin wiejskich królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Krakowem.

§. 4. Cesarz mianuje z grona sejmowego marszałka sejmu i jego zastępcę do przewodniczenia obradom sejmowym.

§. 5. Bliższe warunki wyboru i obieralności, rozdziału deputowanych na okręgi wyborcze, i postępowania przy wyborach zawiera statut wyborczy dla królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Krakowem.

§. 6. Urzędowanie marszałka i jego zastępcy, tudzież deputowanych sejmu (peryod sejmowy) oznacza się na lat sześć.

Wyborcy nie mogą odwołać raz dokonanego wyboru.

Po upływie normalnego peryodu sejmowego, albo gdyby sejm przed jego upływem był rozwiązany, tudzież w razie, gdy który z deputowanych występuje z sejmu, umrze lub utraci kwalifikacyę być deputowanym, ma być rozpisany nowy wybór.

Deputowani mogą być na nowo na nowy peryod wybrani.

§. 7. Deputowanym na sejm nie wolno przyjmować żadnych instrukcyi, a głosować mogą tylko osobiście.

§. 8. Sejm zbiera się za najwyższem zwołaniem zwyczajnie raz na rok, w stolicy kraju we Lwowie, jeżeli Cesarz nie postanowi inaczej.

§. 9. Deputowani winni przy rozpoczęciu sejmu złożyć Cesarzowi na ręce marszałka sejmowego przysięgę na wierność, posłuszeństwo, szanowanie praw i sumienność w pełnieniu swoich obowiązków.

§. 10. Marszałek otwiera sejm, przewodniczy obradom i pracom sejmowym, zamyka sejm po ukończeniu czynności, lub na wyraźny rozkaz cesarski.

Cesarz może w każdej chwili, także w ciągu normalnego peryodu, rozwiązać sejm i nakazać równocześnie nowe wybory.

§. 11. Wydział sejmowy, jako administracyjny i wykonawczy organ reprezentacyi krajowej, składa się pod przewodnictwem marszałka sejmowego, z sześciu z grona sejmowego wybranych asesorów.

W razie przeszkody w przewodnictwie wydziałem, marszałek mianuje zastępcę swego z grona wydziału.

§. 12. Jednego asesora wydziału sejmowego wybierają deputowani z klasy wyborców wielkiej własności ziemskiej (§. 3. I), jednego deputowani z miast i izb handlowych i przemysłowych (§. 3 II) a jednego deputowani gmin, zawsze z grona sejmowego.

Pozostałych trzech asesorów wydziału wybiera z grona swego całe zgromadzenie sejmowe.

Każdy taki wybór dzieje się absolutną większością głosów.

Jeżeli przy pierwszych i powtórnych wyborach nie ma większości absolutnej głosów należy uczynić ściślejszy wybór między tymi dwoma członkami, którzy mieli najwięcej głosów po sobie.

W razie równości głosów rozstrzyga los.

§. 13. Dla każdego asesora wydziału wybrać należy zastępcę, sposobem jak w poprzedzającym §.

Jeżeli asesor wydziału, w czasie nieobecności sejmu umrze, wystąpi lub dla innych przeszkód czynności swych w wydziale nie może sprawować, wówczas zastępuje go zastępca ten, który na jego miejsce wybrany był.

Jeżeli w tej porze sejm właśnie jest zebrany, to ma przedsięwziąść wybór nowego asesora wydziału.

§. 14. Peryod urzędowania asesorów wydziału i ich zastępców trwa tak długo jak sejmu, który ich wybrał. Obowiązki ich trwają jednak po upływie peryodu sejmowego lub jeżeli sejm jest rozwiązany jeszcze tak długo, póki nie zbierze się nowy sejm i nie ustanowi nowego wydziału.

Wystąpienie z sejmu pociąga za sobą wystąpienie z wydziału sejmowego.

§. 15. Asesorowie wydziału sejmowego obowiązani są zamieszkać we Lwowie.

Otrzymują roczne wynagrodzenia z dochodów krajowych, którego wysokość oznaczy sejm.

Rozdział drugi.

Zakres działania reprezentacyi krajowej.

I. Zakres czynności sejmu krajowego.

§. 16. Sejm krajowy powołany jest, uczestniczyć w wykonywaniu władzy prawodawczej w miarę postanowień cesarskiego dyplomu z 20. października 1860, nr. 226 Dz. u. p., i ma wysyłać do izby deputowanych rady stanu oznaczoną paragrafem 6. ustawy zasadniczej o reprezentacyi państwa liczbę trzydziestu ośmiu członków.

Wybór członków ma się odbywać w sposób przepisany w §. 7. ustawy zasadniczej o reprezentacyi państwa.

Rozdzielenie członków wybieranych do izby deputowanych na pojedyncze terytorya, miasta i korporacye oznaczone jest w dodatku do tego statutu krajowego.

§. 17. Projekta do ustaw w sprawach krajowych przedkładane będą jako wnioski rządowe sejmowi krajowemu.

Także sejmowi krajowemu przysługa prawo, wnosić ustawy w sprawach krajowych.

Każda ustawa krajowa potrzebuje przyzwolenia sejmu krajowego i sankcyi Cesarza.

Wnioski do uchwalenia ustaw, które odrzucił Cesarz lub sejm krajowy, nie mogą być wciągu tej samej sesyi powtórnie przedkładane.

§. 18. Do spraw krajowych należą:

I. Wszelkie rozporządzenia względem:

1) kultury kraju;

2) budowli publicznych, których koszta pokrywają się z funduszów krajowych;

3) wyposażonych z funduszów kraju zakładów dobroczynności;

4) budżetu i składania rachunków kraju, tak

a) co do dochodów krajowych z administracyi majątku krajowego, opodatkowania na cele krajowe i użytkowania z kredytu kraju, jakoteż

b) co do zwyczajnych i nadzwyczajnych wydatków krajowych.

II. Bliższe rozporządzenia w granicach ustaw powszechnych względem:

1) spraw gminnych;

2) spraw kościelnych i szkolnych;

3) dostarczania podwód, tudzież zaopatrzenia i kwaterunków armii, nakoniec

III. Uchwały względem innych spraw, odnoszących się do pomyślności lub potrzeb kraju, które przydzielą reprezentacyi krajowej osobne rozporządzenia.

§. 19. Sejm krajowy powołany jest:

1) obradować i przedkładać wnioski:

a) nad ogłoszonemi powszechnemi ustawami i urządzeniami co do ich szczególnego oddziaływania na dobro kraju, i

b) względem wydawania powszechnych ustaw i urządzeń, których wymagają potrzeby i dobro kraju;

2) wnosić projekta względem wszelkich spraw, w których rząd zasięga jego rady.

§. 20. Sejm krajowy czuwa nad utrzymaniem majątku stanów krajowych (domestykalnego), jako też wszelkiego innego majątku krajowego, który czy dla źródła swego czy z przeznaczenia stanowi własność Galicyi z Krakowem, tudzież fundacyi i zakładów, utworzonych lub utrzymywanych z funduszów stanowych lub krajowych.

Uchwały sejmu krajowego, które pociągają za sobą sprzedaż, stałe obciążenie lub zastawienie majątku pierwotnego, wymagają cesarskiego potwierdzenia.

§. 21. Sejm krajowy zawiaduje majątkiem domestykalnym jako też sprawami kredytu i długów krajowych i czuwa nad dopełnieniem zobowiązań, jakie ciężą w tej mierze na kraju.

On zawiaduje i rozrządza funduszem krajowym i funduszem indemnizacyjnym Królestwa Galicyi i Lodomeryi razem z Krakowem, przestrzegając ściśle prawnych celów i przeznaczenia tych funduszów.

§. 22. Sejm krajowy obraduje i uchwala nad zebraniem środków potrzebnych do wypełnienia swej czynności co do celów krajowych, majątku, funduszów i zakładów kraju, o ile nie wystarczają na to dochody z istniejącego majątku pierwotnego.

Ma on prawo nakładać i pobierać na ten cel dodatki do stałych podatków rządowych aż do wysokości dziesięciu procentu ich. Wyższe dodatki do stałego podatku lub inne podatki krajowe potrzebują cesarskiego przyzwolenia.

§. 23. Działalność sejmu krajowego w sprawach gminnych ureguluje ustawa gminna lub osobne statuta gminne.

§. 24. Wpływ sejmu krajowego w sprawach podatkowych tak co do udziału jego jak i nadzoru, a mianowicie względem rozkładania, poboru i odstawiania stałych podatków monarchicznych oznaczą osobne przepisy.

§. 25. Sejm wydaje uchwały względem systemizowania stanu osób i płacy urzędników i sług przydzielonych do wydziału sejmowego lub do szczególnych czynności administracyjnych, naznacza sposób ich mianowania i karności, pensye kwiescentów i gracye, jako też zarysy instrukcyi co do pełnienia ich służby.

II. Zakres czynności wydziału sejmowego.

§. 26. Wydział sejmowy załatwia zwykłe sprawy administracyi majątku krajowego, funduszów krajowych i zakładów, przewodniczy i czuwa nad dopełnieniem służby podległych sobie urzędników i sług.

Ma zdawać sejmowi sprawę z tego, jak również z wykonania uchwał sejmowych, i brać pod obradę wnioski w sprawach sejmowych dla sejmu tak z polecenia jego, jak i z własnego popędu.

§. 27. Wydział sejmu wykonywa przysłużające krajowi lub też byłym stanom kraju prawa patronatu i prezentacyi, proponowania lub mianowania na miejsce fundacyjne lub stypendya, jako też prawo przyjmowania do stanowych zakładów i fundacyi.

§. 28. Wydział stanu zastępuje reprezentacyę kraju we wszystkich sprawach sądowych.

Wydawane imieniem reprezentacyi kraju dokumenta mają być opatrzone podpisem marszałka sejmu i dwóch asesorów wydziału sejmowego, jako też pieczęcią krajową.

§. 29. Wydział sejmowy ma oprócz tego załatwiać także wszystkie inne sprawy dotychczasowego wydziału stanowego, o ile te sprawy nie będą przydzielone innym organom, lub nieustaną skutkiem zmiany stosunków.

§. 30. Wydział sejmowy ma załatwiać potrzebne przygotowania do sesyi sejmu krajowego, i zajmować się wyszukaniem, utrzymaniem i przyrządzeniem lokalów przeznaczonych dla reprezentacyi kraju i podlegających jej bezpośrednio urzędów i organów.

§. 31. Wydział sejmowy ma rozpoznawać wykazy wyborcze nowo wstępujących deputowanych na sejm i zdawać z tego sprawę sejmowi, któremu przysłuża prawo względem przypuszczania obranych.

§. 32. Bliższe przepisy co do spraw przydzielonych wydziałowi sejmowemu, jako też co do sposobu ich załatwiania pozostawia się instrukcyi, którą wyda sejm, a co do wpływu na sprawy gminne i na sprawy podatków monarchicznych osobnym ustawom gminnym i podatkowym.

Rozdział trzeci.

O porządku czynności.

§. 33. Prawnie zwołany sejm sprawuje i załatwia na posiedzeniach czynności należące do jego zakresu.

Marszałek sejmowy zwołuje, zagaja i zamyka posiedzenia.

§. 34. Posiedzenia sejmu są publiczne.

Wyjątkowo sejm może mieć posiedzenie poufne, jeżeli tego zażąda marszałek, lub przynajmniej pięciu deputowanych, i jeżli sejm po usunięciu słuchaczy zgodzi się na to.

§. 35. Szczegółowe przedmioty obrad przedkłada się sejmowi:

a) Jako projekta rządowe które wnosi marszałek sejmu.

b) Jako projekta wypracowane wydziału sejmowego, lub specyalnego wyborem podczas sejmu z jego grona mianowanego wydziału.

c) Jako wnioski pojedynczych członków sejmu.

Własne wnioski pojedynczych członków sejmu, jeśli się nie odnoszą do projektów rządowych lub wydziałowych, mają być wprzód przedłożone pisemnie marszałkowi sejmowemu, i poddane pod obrady wydziału. Wnioski ściągające się do przedmiotów, które nie należą do zakresu czynności sejmowych, marszałek ma odrzucić i wykluczyć z obrad.

§. 36. Marszałek sejmu naznacza porządek przedmiotów wchodzących pod obrady.

Sejm winien brać pod obrady i załatwiać projekta rząd owe przed wszystkiemi innemi projektami i wnioskami.

§. 37. Namiestnik królestw Galicyi i Lodomeryi z W. Ks. Krakowskiem lub komisarze, których zamianuje, mają prawo być obecnymi na sejmie i każdej chwili zabierać głos. Głosować mają prawo tylko, jeżeli są członkami sejmu.

Jeżeli w ciągu rozpraw zajdzie potrzeba, lub byłoby do życzenia wezwać członków władz rządowych, aby zasięgnąć objaśnienia lub jakich wiadomości, natenczas marszałek sejmowy ma się udać o to do naczelników właściwych władz.

§. 38. Do powzięcia uchwały w sejmie konieczna jest obecność więcej jak połowy wszystkich członków sejmu; aby uchwała była prawomocną, potrzebna jest absolutna większość głosów obecnych członków. Przy równości głosów wniosek, nad którym głosowano, ma być uważany jako odrzucony.

Do powzięcia uchwały w przedmiocie zmian w statucie krajowym potrzebna jest obecność przynajmniej trzech czwartych części wszystkich członków sejmu, większość głosów przynajmniej dwóch trzecich części obecnych.

§. 39. Głosowanie jest zwykle ustne, ale za uznaniem prezydenta może się odbywać także przez powstanie z miejsc i pozostanie na miejscu. Wybory lub obsadzenia mają być przedsiębrane za pomocą kartek głosujących.

§. 40. Rozprawy sejmu krajowego mają być z załączeniem protokołów posiedzeń podawane za pośrednictwem Namiestnika do najwyższej wiadomości.

Sposób ogłaszania rozpraw oznacza sejm krajowy.

§. 41. Sejm krajowy nie może się znosić z żadną reprezentacyą krajową innego kraju koronnego, ani też wydawać żadnych obwieszczeń. Deputacye nie mogą być przypuszczane do zgromadzenia sejmu krajowego, a petycye może przyjmować sejm wtedy tylko, jeśli je przedkłada jeden z członków.

Deputacye sejmu krajowego do najwyższego dworu mogą być wyprawiane tylko za poprzedniem uzyskaniem cesarskiego pozwolenia.

§. 42. Wydział sejmowy ma poruczone sobie sprawy rozważać i załatwiać na obradach kolegialnych.

Do ważności uchwały potrzebna jest obecność przynajmniej czterech asesorów wydziału. Marszałek sejmu jest upoważniony i obowiązany, jeśli uchwałę wydziału sejmowego uważa za przeciwną dobru publicznemu lub istniejącym ustawom, zawiesić jej wykonanie, i sprawę tę przedłożyć niezwłocznie za pośrednictwem Namiestnika do najwyższej decyzyi.

§. 43. Wydział sejmowy może się znosić tylko z sejmem krajowym, z którego wyszedł, i tylko w przydzielonych sobie sprawach administracyjnych wydawać obwieszczenia. Deputacyi nie może przyjmować wydział sejmowy.

Statut wyborczy dla sejmu krajowego.

1. O okręgach wyborczych i miejscach wyborców.

§. 1. Każden z wymienionych poniżej okręgów tworzy jeden okręg wyborczy do wyboru deputowanych z klasy wielkiej posiadłości ziemskiej.

Uprawnieni do wyborów z każdego obwodu tworzą jedno ciało wyborcze, i mają wybrać w obwodzie Krakowskim sześciu, w Brzeżańskim, Przemyskim, Złoczowskim, Czortkowskim, Tarnowskim, Tarnopolskim, Sandeckim, Samborskim i Zółkiewskim obwodzie, w każdym po trzech, w Sandeckim, Rzeszowskim, Stryjskim, Stanisławowskim i Kołomyjskim obwodzie, w każdym po dwóch, nakoniec w Lwowskim obwodzie jednego deputowanego.

Miejscem wyborów jest w każdym obwodzie miasto obwodowe.

§. 2. Do wyboru deputowanych z miast tworzą, miasto stołeczne Lwów jeden okręg wyborczy.

Miasta: *a)* Kraków, *b)* Przemyśl, *c)* Stanisławów, *d)* Tarnopol, *e)* Brody, *f)* Jarosław, *g)* Drohobycz, *h)* Biała, *i)* Nowy Sącz, *k)* Tarnów, *l)* Rzeszów, *m)* Sambor, *n)* Stryj, *o)* Kołomyja, każde jeden okręg wyborczy, i są zarazem miejscem wyborów.

§. 3. Lwów ma wybrać czterech, Kraków trzech, a reszta miast wymienionych w §. 2. każde jednego deputowanego.

Wszyscy do wyborów uprawnieni z jednego miasta tworzą jedno ciało wyborcze.

§. 4. Izby handlowe we Lwowie, Krakowie i Brodach wybierają każda jednego deputowanego na sejm.

Członkowie i zastępcy każdej izby tworzą odrębne ciało wyborcze.

§. 5. Do wyborów deputowanych z gmin tworzą polityczne powiaty:

1. Lwów, Winniki, Szczerzec razem jeden okręg wyborczy.
2. Gródek i Janów razem jeden okręg wyborczy.

3. Brzeżany i Przemyślany razem jeden okręg wyborczy.
4. Bóbrka i Chodorów razem jeden okręg wyborczy.
5. Rohatyn i Bursztyn razem jeden okręg wyborczy.
6. Podhajce i Kozowa razem jeden okręg wyborczy.
7. Zaleszczyki i Tłuste razem jeden okręg wyborczy.
8. Borszczów i Mielnica razem jeden okręg wyborczy.
9. Czortków, Jazłowiec i Budzanów razem jeden okręg wyborczy.
10. Kopeczyńce i Husiatyn razem jeden okręg wyborczy.
11. Kołomyja, Gwoździec i Peczeniżyn razem jeden okręg wyborczy.
12. Horodenka i Obertyn razem jeden okręg wyborczy.
13. Kossów i Kuty razem jeden okręg wyborczy.
14 Śniatyn i Zabłotów razem jeden okręg wyborczy.
15. Przemyśl i Niżankowice razem jeden okręg wyborczy.
16. Jarosław, Sieniawa i Radymno razem jeden okręg wyborczy.
17. Jaworów i Krakowiec razem jeden okręg wyborczy.
18. Mościska i Sądowa Wisznia razem jeden okręg wyborczy.
19. Sambór, Stare Miasto i Stara Sól razem jeden okręg wyborczy.
20. Turka i Borynia razem jeden okręg wyborczy.
21. Drohobycz i Podbuż razem jeden okręg wyborczy.
22. Rudki i Komarno razem jeden okręg wyborczy.
23. Łaka i Medenice razem jeden okręg wyborczy.
24. Sanok, Rymanów i Bukowsko razem jeden okręg wyborczy.
25. Lisko, Baligród i Lutowiska razem jeden okręg wyborczy.
26. Dobromil, Ustrzyki i Bircza razem jeden okręg wyborczy.
27. Dubiecko i Brzozów razem jeden okręg wyborczy.
28. Stanisławów i Halicz razem jeden okręg wyborczy.
29. Bohorodczany i Sołotwina razem jeden okręg wyborczy.
30. Manasterzyska i Buczacz razem jeden okręg wyborczy.
31. Nadworna i Delatyn razem jeden okręg wyborczy.
32. Tyśmienica i Tłumacz razem jeden okręg wyborczy.
33. Stryj i Skole razem jeden okręg wyborczy.
34. Dolina, Bolechów i Rożniatów razem jeden okręg wyborczy.
35. Kałusz i Wojniłów razem jeden okręg wyborczy.
36. Mikołajów i Żurawno razem jeden okręg wyborczy.
37. Tarnopol, Ihrowice i Mikulińce razem jeden okręg wyborczy.
38. Skałat i Grzymałów razem jeden okręg wyborczy.
39. Zbaraż i Medyń razem jeden okręg wyborczy.
40. Trebowla i Złotniki razem jeden okręg wyborczy.
41. Złoczów i Gliniany razem jeden okręg wyborczy.
42. Łopatyn i Radziechów razem jeden okręg wyborczy.
43. Busk, Kamionka strumiłowa i Olesko razem jeden okręg wyborczy.
44. Założce i Zborów razem jeden okręg wyborczy.
45. Żółkiew, Kulików i Mosty wielkie razem jeden okręg wyborczy.
46. Bełz, Uhnów i Sokal razem jeden okręg wyborczy.
47. Lubaczów i Cieszanów razem jeden okręg wyborczy.
48. Rawa i Niemirów razem jeden okręg wyborczy.
49. Kraków, Mogiła, Liszki i Skawina razem jeden okręg wyborczy.
50. Chrzanów, Jaworzno i Krzeszowice razem jeden okręg wyborczy.
51. Bochnia, Niepołomice i Wiśnicz razem jeden okręg wyborczy.
52. Brzesko, Radłów i Wojnicz razem jeden okręg wyborczy.
53. Wieliczka, Podgórze i Dobczyce razem jeden okręg wyborczy.
54. Jasło, Brzostek i Frysztak razem jeden okręg wyborczy.
55. Gorlice i Biecz razem jeden okręg wyborczy.
56. Dukla, Krosno i Żmigród razem jeden okręg wyborczy.
57. Rzeszów i Głogów razem jeden okręg wyborczy.
58. Łańcut i Przeworsk razem jeden okręg wyborczy.
59. Lezajsk, Sokołów i Ulanów razem jeden okręg wyborczy.
60. Rozwadów, Tarnobrzeg i Nisko razem jeden okręg wyborczy.
61. Tyczyn i Strzyżów razem jeden okręg wyborczy.
62. Nowy Sącz, Grzybów i Ciężkowice razem jeden okręg wyborczy.
63. Stary Sącz i Krynica razem jeden okręg wyborczy.
64. Nowy Targ i Krościenko razem jeden okręg wyborczy.
65. Limanowa i Skrzydlna razem jeden okręg wyborczy.
66. Tarnów i Tuchów razem jeden okręg wyborczy.
67. Dąbrowa i Żabno razem jeden okręg wyborczy.
68. Dębica i Pilzno razem jeden okręg wyborczy.
69. Ropczyce i Kolbuszowa razem jeden okręg wyborczy.
70. Mielec i Zasów razem jeden okręg wyborczy.
71. Wadowice, Kalwarya i Andrychów razem jeden okręg wyborczy.
72. Kenty, Biała i Oświęcim razem jeden okręg wyborczy.
73. Myślenice, Jordanów i Maków razem jeden okręg wyborczy.
74. Żywiec, Ślemień i Milówka razem jeden okręg wyborczy.

§. 6. W każdym z utworzonych dla wyboru deputowanych gmin wiejskich okręgów wyborczych, jest miejscem wyboru siedziba politycznego urzędu powiatowego, a to najpierwszego z wymienionych w §. 5. przy oznaczeniu każdego okręgu wyborczego powiatów politycznych.

§. 7. Każdy z przytoczonych w §. 5. okręgów wyborczych ma wybierać jednego deputowanego.

Wyborcy wszystkich w jednym okręgu wyborczym położonych gmin (z wyjątkiem miast upoważnionych podług §. 2 do wybierania deputowanych) stanowią jedno ciało wyborcze.

II. O prawie wyborczem i obieralności.

§. 8. Deputowanych z klasy wyborców wielkich posiadłości gruntowych mają wybierać bezpośrednim wyborem pełnoletni, do związku państwa austryackiego należący posiadacze tych dóbr tabularnych, których roczna należytość w realnych podatkach monarchicznych (z wyjątkiem dodatku wojennego) wynosi najmniej Sto złotych w. a.

§. 9. Z pomiędzy kilku spółwłaścicieli uprawnionego do wyboru dobra tabularnego może tylko ten wybierać, którego upoważnią do tego.

Posiadanie dwóch lub kilku dóbr tabularnych, których roczna należytość w realnych podatkach monarchicznych (z wyjątkiem dodatku wojennego) wynosi razem najmniej Sto złotych w. a., nadaje również prawo do wyboru.

§. 10. Imieniem tych dóbr tabularnych, uprawnionych do wyboru, których właścicielem jest korporacya lub towarzystwo, może wykonywać prawo wyborcze tylko ta osoba, która podług istniejących prawnych lub towarzyskich norm powołana jest reprezentować na zewnątrz korporacyę lub towarzystwo.

Gminy, które posiadają uprawnione do wyboru dobra tabularne, nie mogą z tego tytułu wykonywać prawa wyborczego.

§. 11. Deputowani przytoczonych w §. 2. miast mają być wybierani bezpośrednim wyborem dwóch pierwszych trzecich części wszystkich członków gminy, uporządkowanych podług skali ich rocznej należytości w podatkach stałych, którym ustawa gminna z 17. marca 1849, nr. 170 Dz. u. p. przyznaje czynne prawo wyboru.

Do tych mają być doliczone także jako wyborcy te osoby, którym §. 28,2. powyższej ustawy i rozporządzenie ministeryalne z 7. marca 1850, nr. 116 Dz. u. p. przyznają z tytułu ich osobistego czynne prawo wyboru.

§. 12. Wybór deputowanych gmin wiejskich ma się odbywać za pomocą obranych wyborców.

Każda gmina okręgu wyborczego ma na każde pięćset mieszkańców obierać jednego wyborcę. Resztki, które okażą się przy podziale mieszkańców przez pięćset, jeźli wynoszą dwieście piędziesiąt lub nadto, mają uchodzić za pięćset; a jeźli wynoszą mniej niż dwieście piędziesiąt, odpadają bez uwzględnienia.

Małe gminy, których liczba mieszkańców wynosi mniej niż pięćset, obierają jednego wyborcę.

§. 13. Wyborców każdej gminy mają obierać pierwsze dwie trzecie części wszystkich członków gminy, uporządkowanych podług skali rocznej ich należytości w podatkach stałych, którym ustawa gminna z 17. marca 1849, nr. 170 Dz. u. p. przyznaje czynne prawo wyboru.

Do tych mają być doliczone także jako wyborcy te osoby, którym §. 28,2. powyższej ustawy i rozporządzenie ministeryalne z 7. marca 1850, przyznaje z osobistego ich tytułu czynne prawo wyboru.

§. 14. Pełnoletni do związku państwa austryackiego należący posiadacz dobra tabularnego, położonego za obrębem związku gminnego, którego roczna należytość w realnych podatkach monarchicznych (z wyjątkiem dodatku wojennego) nie wynosi przynajmniej Stu złotych, ma jako wyborca brać udział w wyborze deputowanego gmin wiejskich tego okręgu wyborczego, w którym dobro to jest położone.

Z pomiędzy kilku współwłaścicieli takiego dobra może tylko ten występować jako wyborca, którego upoważnią do tego.

§. 15. Każdy wyborca może wykonywać swoje prawo wyboru tylko w jednym okręgu wyborczym i zazwyczaj tylko osobiście.

Wyjątkowo mogą uprawnieni do wyboru z klasy wyborców wielkich posiadłości gruntowych wykonywać swoje prawo głosowania za pośrednictwem pełnomocnika, który jednakże musi być w tej klasie wyborców uprawnionym do wyboru i może zastępywać tylko jednego uprawnionego do wyboru.

Kto w klasie wyborców wielkich posiadłości gruntowych jest uprawniony do wyboru, nie może wybierać w żadnym okręgu wyborczym obudwu innych klas wyborców, a kto jest upoważnionym do wyboru w okręgu wyborczym miast wymienionych w §. 2., nie może wybierać w żadnej gminie wiejskiej.

Uprawnieni do wyboru z klasy wielkich posiadłości gruntowych, którzy posiadają dobra w kilku obwodach, mają wykonywać swoje prawo wyboru w tym obwodzie, w którym znajduje się najwyżej opodatkowane ich dobro.

Jeźli uprawniony do wyboru z klas wyborców miast i gmin wiejskich jest członkiem kilku gmin, natenczas wykonywa prawo wyboru tylko w gminie zwyczajnej swojej siedziby.

§. 16. Deputowanym na sejm wybrany być może każdy, kto:

a) Jest obywatelem austryackim;

b) ma 30 lat wieku;

c) używa bez ograniczenia praw cywilnych, i

d) uprawniony jest w klasie wyborców w kraju, to jest: albo w klasie wielkich posiadłości gruntowych, albo w klasie miast, albo też w klasie gmin wiejskich, do wyboru deputowanych na sejm według postanowień poprzedzających paragrafów od 8 do 14.

Te warunki obieralności stosują się także do deputowanych izb handlowych i przemysłowych.

§. 17. Od prawa do wyboru i obieralności są wykluczeni:

a) Uznani winnymi zbrodni, albo przestępstwa albo przekroczenia, z żądzy zysku albo przeciw publicznej moralności popełnionego; albo dla braku dowodów uwolnieni od oskarżenia o zbrodnię, przestępstwo albo przekroczenie z żądzy zysku popełnione;

b) pociągani do śledztwa za wyrażone pod *a)* karygodne czynności, dopokąd prowadzi się śledztwo; i

c) ci, na których majątek ogłoszony został konkurs i układy z wierzycielami sądownie zostały rozpoczęte, dopokąd trwa postępowanie konkursowe, i jeżli po ukończeniu nie są uznani za niewinnych.

III. O rozpisaniu i przygotowaniu wyborów.

§. 18. Wezwanie do przedsiębrania wyborów wydaje zwykle Namiestnik. W tem wezwaniu oznaczony ma być dzień w którym ma być przedsięwzięty wybór deputowanych na sejm, w miejscach wskazanych niniejszym statutem wyborczym.

Dzień wyborów ma być oznaczony w takim terminie, aby wszelkie potrzebne przygotowania mogły być załatwione przed jego nadejściem.

§. 19. Wybory powszechne na sejm należy rozpisywać w ten sposób, aby wybierani byli najprzód deputowani z gmin, następnie deputowani z miast, izb handlowych i przemysłowych, a w końcu deputowani z wielkich posiadłości gruntowych, i aby wybory do każdej z obu pierwszych klas wyborczych przedsiębrane były w tym samym dniu w całym kraju.

§. 20. Rozpisanie wyborów powszechnych ma być obwieszczane w gazetach krajowych, tudzież plakatami po wszystkich gminach królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z W. księstwem Krakowskiem.

Rozpisanie pojedyńczych wyborów ma być obwieszczane dla wyborców z klasy większych posiadłości gruntowych w gazetach krajowych, dla klasy wyborców z miast i gmin wiejskich plakatami, w gminach, które stanowią okręg wyborczy.

§. 21. Wszyscy uprawnieni do wyborów, którzy według niniejszego statutu wyborczego tworzą jeden okręg wyborczy, mają być wpisani w jedną listę.

Ewidencyę listy wyborców każdego ciała wyborczego, ma utrzymywać w porządku organ powołany ją ułożyć, i winien ją wygotować w dwóch egzemplarzach, gdy mają nastąpić wybory.

§. 22. Listę wyborców dla ciała wyborczego wielkich posiadłości gruntowych, tudzież spis tych osób, które według postanowienia §. 14 uprawnieni są jako wyborcy do wyboru depntowanego w jednym z okręgów wyborczych gmin wiejskich, ma wygotować Namiestnik kraju, według obwodów i obwieścić w gazetach krajowych z terminem dwutygodniowym do reklamacyi, licząc od dnia obwieszczenia.

Reklamacye nadesłane po terminie mają być odrzucone jako spóźnione.

§. 23. Co do słuszności lub niesłuszności reklamacyi, względem przyjęcia nieuprawnionych, lub usunięcia uprawnionych do wyborów, ma rozstrzygać Namiestnik. Przysługa mu także prawo, prostować z urzędu wyborcze listy wielkich posiadłości gruntowych, aż do chwili wyborów.

§. 24. Gdy lista wyborców ciała wyborczego wielkich posiadłości gruntowych, tudzież spis powołanych według §. 14. wyborców, po rozstrzygnięciu w terminie wniesionych reklamacyi będą sprawdzone, Namiestnik udzieli wyciągów z nich naczelnikom powiatów w okręgach wyborczych. Ci mają wydać i doręczyć każdemu z wyborców karty legitymacyjne, zawierające nazwisko i miejsce zamieszkania uprawnionego do wyborów oraz miejsce, dzień i godzinę wyborów.

Uprawnionym do wyborów z klasy wielkich posiadłości gruntowych, mieszkającym w kraju mają być posłane karty legitymacyjne. Tych uprawnionych do wyborów, którzy mieszkają za granicą, należy wezwać gazetami krajowemi, aby odebrali swe karty legitymacyjne.

§. 25. Naczelnik władzy gminnej ma sporządzić w każdem z miast wymienionych w §. 2. listę wyborców, z zachowaniem przepisów §§. 11 i 17 a naczelnik władzy politycznej, której miasto podlega, ma je podpisać z zatwierdzeniem ich dokładności.

§. 26. Władza polityczna powołana według §. poprzedzającego zatwierdzić dokładność listy wyborców miejskich, ma wydać i doręczyć wpisanym wyborcom karty legitymacyjne zawierające nazwisko i miejsce zamieszkania uprawnionego, miejsce dzień i godzinę wyborów.

§. 27. Dla przedsięwzięcia wyboru deputowanych z gmin wiejskich, ma każda polityczna władza powiatowa oznaczyć na podstawie obliczenia ludności podczas ostatniej konskrypcyi, dla każdej w jej obrębie położonej gminy (z wyjątkiem jedynie miast wymienionych w §. 2.) według §. 12 niniejszego statutu liczbę wyborców, jaką gmina obierać ma, i zawiadomić o tem przełożonego gminy z tem poleceniem, aby sporządził i przedłożył spis członków gminy uprawnionych według §§. 13 i 17 obierać wyborców.

§. 28. Naczelnik władzy politycznej powiatowej, odebrawszy spisy członków gminy upoważnionych obierać wyborców, ma oznaczyć dzień, godzinę i miejsce wyborów, wyznaczyć komisarza wyborczego do przewodniczenia wyborom, i zawiadomić wcześnie o tem przełożonego gminy, z poleceniem aby wezwał uprawnionych członków gminy do przedsięwzięcia wyborów.

§. 29. Komisarz wyborczy winien sprawdzić spisy uprawnionych do wyboru członków gminy zatwierdzić ich dokładność, tudzież wezwanie do wyborów i wręczyć listę uprawnionych do wyboru wraz z przygotowaną listą głosowania przełożonemu gminy, który wraz z komisarzem wyborczym, stanowi komisyę wyborczą.

§. 30. Obór wyborców dzieje się w oznaczonym do wyborów dniu i godzinie i w oznaczonem miejscu, bez względu na liczbę obecnych oborców, według przepisu następujących §§. 37, 38, 39 i 41 aż do 45.

Każdy oborca ma podać tyle nazwisk, ile ma być obranych wyborców.

Aby obór wyborców był ważny potrzeba bezwzględnej większości głosów.

Jeżeli ta nie będzie osiągnięta przy pierwszem głosowaniu, należy postąpić według przepisu §§. 46, 47, 48.

§. 31. Polityczny naczelnik powiatowy sprawdza legalność aktu wyborczego wyborców w każdej gminie, a jeśli się nie okaże potrzeba nowego oboru, który z wykazaniem przyczyn natychmiast ma być zarządzony, wtedy ma spisać na dwie ręce listę wyborców całego politycznego okręgu.

§. 32. Gdy po ukończeniu oboru wyborców wszystkich gmin wiejskich okręgu, lista wyborców jest uzupełniona, wtedy polityczny naczelnik okręgowy ma sporządzić i doręczyć wyborcom karty legitymacyjne, zawierające bieżący numer okręgowej listy wyborców, nazwisko i miejsce zamieszkania wyborcy, jako też miejsce, dzień i godzinę wyboru deputowanego sejmowego.

Listy wyborców tych okręgów, których siedziba urzędowa nie jest zarazem miejscem wyborów, mają być posłane przełożonemu politycznego urzędu powiatowego wraz z aktami odnoszącemi się do oboru wyborców, w miejsce przeznaczone na stolicę okręgu wyborczego. Od niego zasięgnąć należy wskazówek potrzebnych do wypełnienia kart legitymacyjnych względem miejsca, dnia i godziny wyboru.

§. 33. Naczelnik politycznego urzędu powiatowego, którego siedziba przeznaczona jest dla okręgu wyborczego na miejsce wyborów, obowiązany jest listy obranych wyborców i powołanych podług §. 14. wszystkich okręgów politycznych złączonych w jeden okręg wyborczy, wpisać w jedną główną listę wyborców, i te w dwóch jednakowych egzemplarzach do wyborów przygotować.

IV. O przedsiębraniu wyboru deputowanych sejmowych.

§. 34. Kierunek czynności wyborczej mającej się przedsiębrać w przytomności rządowego komisarza, powierzyć należy komisyi wyborczej z ciała wyborczego utworzonej, a składającej się:

1. Dla każdego ciała wyborczego wielkich posiadłości gruntowych z trzech członków mianowanych od uprawnionych do wyborów, i dwóch, których mianuje przełożony obwodu;

2. dla każdego ciała wyborczego miast przytoczonych w §. 2. z burmistrza, albo z zastępcy jego, i z dwóch członków reprezentacyi gminnej tego miejsca wyborczego, a nadto z czterech członków, których ma mianować komisarz wyborczy;

3. dla każdego ciała wyborczego gmin wiejskich z trzech członków ciała wyborczego, których mianuje komisarz wyborczy i z czterech, których wyborcy mianują.

§. 35. Karty legitymacyjne wręczone oborcom a odnośnie wyborcom uprawniają do wejścia w miejsce przeznaczone do wyborów, i obowiązują przybyć tam w oznaczonym dniu i postanowionej godzinie bez wszelkiego wezwania.

§. 36. W dniu wyborów, w godzinie oznaczonej, i w miejscu przeznaczonem, rozpocznie się czynność wyborcza bez względu na liczbę znajdujących się tam wyborców, do ustanowienia komisyi wyborczej, która prezydującego z pośrodka siebie mianuje, i odbiera oraz listy oborców razem z przygotowanemi wykazami głosowania.

§. 37. Prezydujący komisyi wyborczej przedstawia zgromadzonym wyborcom treść §. 16. i 17. ustawy wyborczej względem przymiotów do obieralności potrzebnych, objaśnia im tok postępowania przy głosowaniu i liczeniu głosów, i wzywa ich, dawać głosy podług wewnętrznego przekonania, bez wszelkich względów ubocznych tak, jak to podług najlepszej wiedzy swojej, i sumienia, za najstosowniejsze dla dobra ogólnego uznają.

§. 38. Jeżeli kto przed zaczęciem głosowania powstaje przeciw uprawnieniu do wyborów osoby jakiejś umieszczonej na liście wyborców, i twierdzi, że od sporządzenia list wyborczych, odpadł u niej warunek prawa wyborczego, wtedy komisya wyborcza roztrzyga natychmiast, i to bez przypuszczenia rekursu.

§. 39. Samo głosowanie rozpoczyna się tem, że członkowie komisyi wyborczej, o ile są uprawnieni do wyboru, dają swoje głosy.

Następnie członek komisyi wyborczej wzywa wyborców do dawania głosów z kolei, w jakiej nazwiska ich wpisane są na liście wyborczej.

Uprawnieni do wyborów, którzy po odczytaniu swego nazwiska przyjdą na zgromadzenie wyborcze, dadzą swój głos dopiero wtedy, gdy już cała lista wyborcza została odczytana, i dla tego zgłoszą się do komisyi wyborczej.

§. 40. Każdy do głosowania wezwany wyborca, ma okazać swoją kartę legitymacyjną i z dokładnem oznaczeniem wymienić

tego, kto według jego życzenia ma być deputowanym na sejm. Jeźli na jedno ciało wyborcze przypada dwóch albo więcej deputowanych, każdy wyborca ma tyle wymienić nazwisk, ile deputowanych ma się wybierać.

§. 41. Jeżeli przy głosowaniu pokaże się względem tożsamości wyborcy wątpliwość, natychmiast roztrzyga komisya wyborcza bez przyzwolenia na rekurs.

§. 42. Każde głosowanie zostanie zaciągnięte w przygotowane na to rubryki podwójnego spisu głosujących obok nazwiska wyborcy.

Zaciąganiem zajmuje się w jednym spisie pisarz, przez komisarza wyborczego komisyi wyborczej przydany, i równocześnie jeden członek komisyi wyborczej w drugim spisie, który jako wtóra lista stanowi kontrolę zaciągania.

§. 43. Głosy, dane pod warunkami albo z dołączeniem instrukcyi dla tego, który ma być wybrany, są nieważne.

O ważności albo nieważności pojedynczych głosów natychmiast roztrzyga komisya wyborcza bez przyzwolenia na rekurs.

§. 44. Wybór musi zwykle w ciągu przeznaczonego na to dnia być ukończony. Ale jeżli nastąpią przeszkody rozpoczęcia, toku albo ukończenia wyborów, może komisya wyborcza za przyzwoleniem komisarza wyborczego odłożyć albo przedłużyć czynność wyborczą do następnego dnia. Zawiadomienie o tem wyborców ma nastąpić w sposób zwyczajny w miejscu.

§. 45. Gdy wszyscy obecni wyborcy dadzą swoje głosy, prezydujący komisyi wyborczej ogłosić ma głosowanie za ukończone, komisya wyborcza i komisarz wyborczy podpiszą podwójny spis głosujących, a następnie ma się zaraz rozpocząć obliczenie głosów.

Rezultat ukończonego obliczenia głosów ma natychmiast ogłosić prezydujący komisyi wyborczej.

§. 46. Do ważności wyboru każdego deputowanego na sejm potrzebna jest absolutna większość głosów.

W razie równej liczby głosów rozstrzyga zawsze los, który ma wyciągnąć prezydujący komisyi wyborczej.

§. 47. Jeżeli przy głosowaniu nie wypadnie większość głosów na jednego albo drugiego deputowanego, który ma być wybrany, będzie przedsięwzięte drugie głosowanie, a gdyby i w tym razie nie osiągnięto potrzebnej większości głosów, przystąpi się do ściślejszego wyboru.

§. 48. Przy ściślejszym wyborze mają się wyborcy ograniczyć na tych, którzy przy powtórnem głosowaniu względnie największą mieli za sobą liczbę głosów po tych, którzy absolutną otrzymali większość.

Liczba tych, którzy mają się poddać pod ściślejsze głosowanie, ma być dwakroć większa od liczby deputowanych, których ma się wybierać.

Każdy głos, który przy trzeciem głosowaniu padnie na osobę nie poddaną pod ściślejsze głosowanie, ma być uważany za nieważny.

§. 49. Gdy potrzebna liczba deputowanych została należycie obraną, zamyka się protokół czynności wyborczej, podpisują go członkowie komisyi wyborczej i komisarz rządowy spólnie z załączeniem spisów głosowania i list obliczonych głosów, — a przy wyborach deputowanych z gmin wiejskich z równoczesnem załączeniem aktów wyborczych wyborców — i opieczętowany, tudzież zaopatrzony napisem treść wyrażającym, ma być wręczony komisarzowi rządowemu dla przesłania go Namiestnikowi.

§. 50. Namiestnik otrzymawszy akta wyborcze obowiązany jest przejrzeć je, oraz wystawić i doręczyć certyfikat każdemu deputowanemu, przeciw któremu nie mówi żaden z powodów przytoczonych w §. 17. wykluczających od obieralności.

Ten certyfikat uprawnia wybranego deputowanego do wejścia na sejm, i służy za dowód ważności jego wyboru dopóty, dopóki się coś sprzeciwiającego nie pokaże.

§. 51. Namiestnik ma wszystkie akta wyborcze doręczyć wydziałowi sejmu, który obowiązany jest badać je, i z badań swoich zdawać rachunek sejmowi, któremu przysłuża prawo rozstrzygające względem przypuszczenia wybranych (§. 30. Statutu kraj.).

V. *Ostateczne postanowienie.*

§. 52. W ciągu pierwszego peryodu sejmu krajowego mogą być uchwalane wnioski względem zmiany w postanowieniach niniejszego statutu wyborów absolutną większością głosów sejmu, zdolnego w ogóle wydawać uchwały podług §. 37. statutu krajowego.

Po upływie pierwszego sześcioletniego peryodu sejmu krajowego potrzebna jest do uchwały sejmu względem zaproponowanych zmian statutu wyborczego obecność przynajmniej trzech czwartych części wszystkich członków i przyzwolenie przynajmniej dwóch trzecich części obecnych.

Dodatek do statutu krajowego.

1) Rozdzielenie trzydziestu ośmiu członków, których sejm krajowy ma wysłać do izby deputowanych rady stanu, na pojedyncze terytorya, miasta i korporacye, ustanawia się w następujący sposób:

Sejm krajowy ma wybierać:

1) Z uprawnionych podług §. 3. *a)* i *b)* statutu krajowego do głosowania dziewięciu członków, a z czterdziestu czterech deputowanych wielkich posiadłości gruntowych razem trzynastu członków;

2) z czterech deputowanych stołecznego miasta Lwowa jednego członka;

3) z trzech deputowanych izb handlowych i przemysłowych jednego członka;

4) z czterech deputowanych przytoczonych w §. 2. statutu wyborczego dla sejmu krajowego pod *a), h)* okręgów wyborczych jednego członka;

5) z trzech deputowanych wymienionych tamże pod *i), k), l)* okręgów wyborczych jednego członka;

6) z czterech deputowanych wymienionych tamże pod *b), f) g)* okręgów wyborczych jednego członka;

7) z trzech deputowanych wymienionych tamże pod *c). n). o)* okręgów wyborczych jednego członka;

8) z dwóch deputowanych wymienionych tamże pod *d). e)* okręgów wyborczych jednego członka:

9) z siedmiu deputowanych wymienionych pod 6, 5. statutu wyborczego dla sejmu krajowego pod 1, 2, 19, 20, 21, 22 okręgów wyborczych dwóch członków;

10) z czterech deputowanych z wymienionych pod 3, 4, 5, 6 okręgów wyborczych jednego członka;

11) z czterech deputowanych wymienionych pod 7, 8, 9, 10 okręgów wyborczych jednego członka;

12) z czterech deputowanych wymienionych pod 11, 12, 13, 14 okręgów wyborczych jednego członka;

13) z czterech deputowanych wymienionych pod 15, 16, 17, 18 okręgów wyborczych jednego członka;

14) z pięciu deputowanych wymienionych pod 24, 25, 26, 27 i 57 okręgów wyborczych jednego członka;

15) z pięciu deputowanych wymienionych pod 28, 29, 30, 31, 32 okręgów wyborczych jednego członka;

16) z czterech deputowanych wymienionych pod 33, 34, 35, 36 okręgów wyborczych jednego członka;

17) z czterech deputowanych wymienionych pod 37, 38, 39, 40 okręgów wyborczych jednego członka;

18) z czterech deputowanych wymienionych pod 41, 42, 43, 44 okręgów wyborczych jednego członka;

19) z czterech deputowanych wymienionych pod 45, 46, 47, 48 okręgów wyborczych jednego członka;

20) z dziewięciu deputowanych wymienionych pod 49, 50, 51, 52, 53, 71, 72, 73, 74 okręgów wyborczych dwóch członków;

21) z jedynastu deputowanych wymienionych pod 54, 57, 58, 59, 60, 61, 66, 67, 68, 69, 70 okręgów wyborczych trzech członków;

22) z pięciu deputowanych wymienionych pod 55, 62, 63, 64, 65 okręgów wyborczych jednego członka;

II. Wnioski względem zmian powyższego podziału należą do kompetencyi rady stanu, i mają być załatwiane podług postanowień §. 14. ustawy zasadniczej o reprezentacyi państwa.

My Franciszek Józef, z Bożej łaski Cesarz Austryi i t. d. i t. d. oznajmiamy i ogłaszamy:

Gdyśmy przejęci życzeniem, jak najspieszniejszego zebrania się sejmów wszystkich naszych królestw i krajów, w miejscach prawem oznaczonych, a ustanowionej patentem z dnia dzisiejszego Rady państwa w Naszem stołecznem i rezydencyonalnem mieście Wiedniu, — sejmy Naszych królestw Węgier, Kroacyi i Slawonii na podstawie przyzwolonych postanowień już zwołali, zastrzegając sobie zwołanie sejmu siedmiogrodzkiego na podstawie postanowień, w skutek wniosków Nam przedłożonych wydać się mających; rozporządzamy niniejszem co następuje:

I. Sejmy krajowe Czech, Dalmacyi, Galicyi i Lodomeryi z Krakowem, Austryi poniżej i powyżej Anizy, Salcburga, Styryi, Karyntyi, Karnioli, Bukowiny, Morawii, Szląska, Tyrolu, Vorarlbergu, Istryi, Gorycyi i Gradyski tudzież Tryestu z okręgiem, są zwołane na dzień 6. kwietnia 1861 do swych miejsc zebrania się ustawą oznaczonych.

II. Rada państwa jest zwołana na dzień 29. kwietnia 1861, do Naszego stołecznego i rezydencyonalnego miasta Wiednia.

Dan w Naszem stołecznem i rezydencyonalnem mieście Wiedniu, dnia 26. lutego w roku tysiąc ośmsetnym sześćdziesiątym pierwszym, Naszego panowania trzynastym.

Franciszek Józef, r. w. (L. S.)

Arcyksiążę Rainer r. w. Rechberg r. w. Mecséry r. w. Degenfeld r. w. Schmerling r. w. Lasser r. w. Szecsen r. w. Plener r. w. Wickenburg r. p. Pratobevera r. w.

Z najwyższego rozkazu Ransonet r. w.

Cesarski patent, który rozporządza rozwiązanie stałej i wzmocnionej rady państwa, a ustanowienie rady stanu, tudzież ogłasza statut rady stanu.

My Franciszek Józef Pierwszy, z Bożej łaski Cesarz Austryi itd. itd. po wysłuchaniu Naszej rady ministrów postanowiliśmy, jak następuje:

I. Stała i wzmocniona rada państwa zostaje rozwiązaną; i znoszą się przepisy patentu z dnia 13. kwietnia 1851 pisma gabinetowego z dnia 20. sierpnia 1851 i patentu z dnia 5. marca 1860.

II. Ustanawia się rada stanu, której powołanie, stanowisko i skład załączony przepisuje statut.

Dan w Naszem głównem i stołecznem mieście Wiedniu dnia 26. lutego w roku tysiącznym ośmsetnym sześćdziesiątym pierwszym, Naszego panowania trzynastym.

Franciszek Józef, m. p. (L. S.)

Arcyksiążę Rainer, m. p. Rechberg, m. p. Mecsery, m. p. Degenfeld, m. p. Schmerling, m. p. Lasser, m. p. Szecsen, m. p. Plener, m. p. Wickenburg, m. p. Pratobevera, m. p. Z najwyższego rozkazu Ransonnet, m. p.

Statut rady stanu.

§. 1. Rada stanu składa się z prezydenta i radców stanu.

§. 2. Prezydent rady stanu ma godność ministra. Zasiadać będzie w radzie ministrów, ale głosować nie będzie.

§. 3. Cesarz mianuje prezydenta rady stanu i radców stanu.

§. 4. Przy wyborze radców stanu uwzględniać się będzie szczególniejsze uzdolnienie i doświadczenie w administracyi sądowej, skarbowej, wojskowej i politycznej, tudzież dokładna znajomość stosunków pojedynczych królestw i krajów.

§. 5. Powołaniem rady stanu w ogólności jest w sposób doradczy wspierać swą znajomością rzeczy, wiadomościami i doświadczeniem Cesarza i Jego ministeryum, azeby w ten sposób osiągnąć stałe, dojrzałe i jednozgodne zasady.

W szczególności pod obradę do rady stanu odnoszą się projekta do ustaw, które mają być przedłożone reprezentacyom państwa albo pojedynczych krajów, albo które za inicyatywa tych reprezentacyi mają być przedłożone do najwyższej sankcyi, tudzież ważne zasadnicze rozporządzenia w sprawach administracyjnych.

Cesarz zastrzega sobie, zasięgać zdania rady stanu i w innych przypadkach.

Osobna ustawa, uzupełniająca niniejszy statut, oznaczy zakres działania rady stanu co do rozstrzygania w sporach o kompetencyę i w spornych sprawach publicznego prawa, tudzież przepisze sposób, w jaki rada stanu ma dopełniać tej funkcyi.

§. 6. Polecenia, z wezwaniem do wydania opinii swojej wydają się do prezydenta rady stanu albo z rozkazu Cesarza albo na mocy uchwały rady ministrów za pośrednictwem jej prezydenta.

Prezydent rady stanu jest upoważniony, powoływać na obrady rady stanu odszczególniające się osobistości bez względu, czyli piastują urząd publiczny czyli też nie, jeżeli ich wiadomości, znajomość rzeczy i doświadczenie mogą się przyczynić do gruntownego rozstrzygnienia przedmiotu sprawy.

§.7. Prezydent rady stanu ma stosownie do poprzedniego artykułu przydzielać czynności pojedynczym członkom rady stanu oznaczać tych, co mają brać udział w obradach.

Czyli cała rada państwa ma wyrzec opinię czyli też jeden jej oddział, zależy to według tego, jak jaka istota przedmiotu od rozstrzygania prezydenta.

Opinie rady stanu muszą być podpisane przez prezydenta i referenta.

§. 8. Równie jak rada stanu tak i każdy pojedynczy jej członek są co do swej opinii i zdania samodzielni i zupełnie niezawisli.

§. 9. Każdy minister albo szef centralnej władzy, ma prawo, brać udział w obradach rady stanu, i zaproszony od prezydenta zasiadać w niej, jeżeli wniosek, nad którym debatuje rada stanu, wchodzi w zakres jego działania.

Dla tego ma prezydent rady stanu zawiadomić go o tem należycie. Jednak przy głosowaniu jego zdanie nie liczy się.

§. 10. Prezydent rady stanu ma przedłożyć opinie rady stanu do dalszego roztrzygnienia albo bezpośrednio Cesarzowi, albo prezydentowi rady ministrów.

§. 11. Prezydent rady ministrów może pojedyńczych, niektórych albo wszystkich członków rady stanu powołać na odpowiednie posiedzenia rady ministrów.

§. 12. Postanowienia względem liczby i godności radców stanu, względem przysięgi, płacy ich i prezydenta, względem urzędników pomocniczych i regulaminu czynności zastrzegają się do osobnego rozporządzenia.

Wiedeń, 29. lutego. Dnia 28. lutego 1861 wyszedł w c. k. nadwornej i rządowej drukarni w Wiedniu i został rozesłany IX. zeszyt Dziennika ustaw państwa.

Zeszyt ten zawiera:

Nr. 20. Konstytucye monarchyi austryackiej z 26. lutego 1861 tudzież dwa dodatki.

Pierwszy dodatek zawiera ustawę zasadniczą względem reprezentacyi państwa.

Drugi dodatek zawiera statuta krajowe i statuta sejmowe dla

a) Arcyksięstwa Austryi poniżej Anizy;
b) Arcyksięstwa Austryi powyżej Anizy;
c) Księstwa Salzburga;
d) Uksiążęconego hrabstwa Tyrolu:
e) Krainy Vorarlbergu;
f) Księstwa Styryi;
g) Księstwa Karyntyi;
h) Księstwa Krainy;
i) Dla wybrzeża, to jest dla wolnego miasta Tryestu z jego okręgiem, dla uksiążęconego hrabstwa Gorycyi i Gradyski i dla margrabstwa Istryi:
k) Królestwa Dalmacyi;
l) Królestwa Czech;
m) Margrabstwa Morawii;
n) Księstwa Górnego i Dolnego Szląska:
o) Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z księstwem Krakowskiem;
p) Księstwa Bukowiny.

Nr. 21. Najwyższe zwołanie sejmów i rady państwa na 26go lutego 1861.

Nr. 22. Patent cesarski z 26. lutego 1861, którym się nakazuje zwinięcie stanowej i wzmocnionej rady państwa, rozporządza zaprowadzenie rady stanu i ogłasza statut dla tej ostatniej.

Sprawy krajowe.

Lwów, 3. marca. Wczoraj w rocznicę zgonu świętej pamięci Jego Mości Cesarza *Franciszka I.*, było w rz. k. kościele katedralnym uroczyste nabożeństwo żałobne, na którem byli obecni szefowie wszystkich władz cywilnych i wojskowych, reprezentanci stanów i liczne zgromadzenie ze wszystkich klas ludności.

(Ofiara n. zakł. d. śl. p. t. h.)

Lwów, 3. marca. W. *Damian Gniewosz*, właściciel dóbr ofiarował na zakład ślepych we Lwowie 105 zł. w. a. — Podając tę ofiarę do wiadomości powszechnej, wyraża niniejszem rzeczony zakład szlachetnemu dawcy najczulsze swe podziękowanie.

(Wiadomości bieżące z Wiednia. — Mianowanie.)

Wiedeń, 1. marca. Jego c. k. apostolska Mość udzielał wczoraj przez kilka godzin prywatnych audyencyi.

— Król. węgierski kanclerz nadworny baron Vay, przyjechał tu przedwczoraj wieczorem z Pesztu, a wczoraj miał długą konferencyę z ministrem Szecsen; kanclerz jest jeszcze nieco chory.

— Król. siedmiogrodzki kanclerz nadworny, baron Kemenyi przyjechał tu wczoraj.

— Minister handlu, hrabia Wickenburg miał wczoraj audyencyę u Jego Mości Cesarza i miał przedłożyć projekt organizacyi ministerstwa handlu.

— Minister stanu mianował *Edwarda Nowakowskiego* drugim skryptorem uniwersyteckiej biblioteki we Lwowie.

Anglia.

(Posiedzenie parlamentu z dnia 22. lutego.)

Londyn, 23. lutego. W izbie wyższej mówi hrabia of Donoughmore, że rząd przyjąwszy jego wniosek, utworzyć brygadę regularnej królewskiej artyleryi z artyleryi milicyi z Tipperary tak sławnej ze swej zręczności i karności, nagle uchylił się, w chwili gdy on porobił wszystkie potrzebne do tego przygotowania. Mówił że znajduje się przezto w przykrem położeniu względem wielu ze swoich ludzi, i względem milicyi.

Lord Herbert (minister wojny) żałuje, że się pospieszył z przyjęciem podania jego. Nie uważał bowiem, że wniosek szanownego hrabiego zawierał myśl, by oficerów milicyi umieszczać w artyleryi regularnej z rangą oficerską. Chociaż ze wszech miar wyborną jest milicya hrabstwa Tipperary nie wytrzyma przecież porównania z artylerya królewską, pierwszą w świecie z pomiędzy wszystkich korpusów artyleryjnych, a umieszczanie w niej tamtych oficerów wywołałoby niesnaski. Dla tej to przyczyny odwołał swoje potwierdzenie.

W podobny sposób wyraża się książę Cambridge. — Lord Ellenborough nie uważa tej przyczyny za dostateczną.

W izbie niższej oświadcza pan Thomas Duncombe, że wkrótce zaprojektuje uchwałę, żeby po wykazaniu cenzu z roku 1861 obowiązkiem izby było, bez straty czasu popierać rozciągłość prawa wyborczego polecona w tylu mowach tronowych, i odpowiedzieć tem samem słusznym oczekiwaniom ludu.

Na zapytanie Mr. Liddel odpowiada lord Palmerston, że urząd handlowy przygotowuje środki, aby podnieść zakładanie większej liczby portów ochronnych.

Na zapytanie pana Haliburton oświadcza Mr. Chichester Fortescue (sekretarz kolonialny) że urząd kolonialny nic innego nie zrobił w sprawie Andersona (Murzyna reklamowanego od Ameryki za popełnienie morderstwa) prócz że równocześnie z habeas corpus sądu królewskiego wyprawił depeszę do jenerał-gubernatora Kanady z poleceniem, powodować się za zdaniem koronnych jurystów kanadyjskich w razie gdyby od niego żądano wykonania writ of habeas corpus.

Po kilku innych mniej ciekawych rozprawach proponuje Mr. Monckton Milnes, aby pozwolono wnieść bil, na mocy którego małżeństwo z siostrą zmarłej małżonki byłoby uznane za prawne i ważne. Robi uwagę, że bil dawałby tylko pozwolenie, ale nie przymuszał, i że nierozsądkiem byłoby mniemać, że każdy Anglik byłby zmuszony żenić się z siostrą zmarłej swojej małżonki. Mr. Walpole ostrzega izbę, aby nie dawała takiego prawa i przepowiada, że jeśli bil przejdzie, naród angielski pogrąży się niewątpliwie w największej nieobyczajności. Mr. Scully podobnież ten wniosek potępia. Mr. Milnes odczytuje potem bil po raz pierwszy.

Mr. Griffith zapytuje ministra spraw zewnętrznych, czy pan Thouvenel nie nadesłał do rządu angielskiego wiadomości dyplomatycznej tej treści, że rząd francuski wojska swoje dopóty w Rzymie zatrzyma, aż kongres sprawy włoskie urządzi. Lord John Russell powołał się na księgę błękitną traktującą o sprawach włoskich, a mianowicie na zawartą tamże depeszę lorda Cowleya wyjątkiem z *Monitora*, w której zamiary rządu francuskiego względem wspomnionego przedmiotu jasno są przedłożone.

Francya.

(Komisye adresu.)

Paryż, 27. lutego. *Monitor* pisze pod d. 23. lutego: Znacznie już postąpiły prace komisyi senatu i ciała prawodawczego, którym poruczone jest wygotowanie projektów adresu do Cesarza. Projekt senatu będzie można jak sądzą odczytać w poniedziałek na publicznem posiedzeniu, i że najdalej we środę rozpoczną się dyskusye w izbie parów która jak było za dawniejszej izby parów, otwiera się tegoż dnia po odczytaniu projektu. Co do ciała prawodawczego, słychać, że projekt będzie przedłożony komisyi zgromadzenia pierwszych dni przyszłego tygodnia.

Włochy.

(Czynności w izbach. – Czynności w izbach piemonckich. – Obsaczenie twierdzy Civitella del Tronto.)

Sardynia. Między projektami, które wkrótce mają być przedłożone turyńskiemu parlamentowi pod uchwałę, znajduje się także żądanie kredytu na zbudowanie pięciu pancernych fregat.

— Hrabia Cavour przedłożył senatowi następujący wniosek do ustawy: „Artykuł pierwszy i ostatni." Król Wiktor Emanuel przybiera dla siebie i swoich następców tytuł króla Włoch." Po przedłożeniu tego wniosku senat zgodził się nagłość jego uznać i przystąpić natychmiast do głosowania. Zrobiono uwagę p. Cibrario, który wystąpił za nagłością, że nim zgromadzenie będzie go mogło postanowić, musi się pierwej ukonstytuować. Zgodzono się więc poświęcić następujące dnie zbadaniu pełnomocnictw, a potem przystąpić zaraz do debaty nad wnioskiem, który rząd przedłożył. Wniosek ten będzie także przedłożony izbie deputowanych, jak tylko skończą się rozpoznania wyborcze. Rzymska kwestya przyjdzie także w tej izbie w najbliższym czasie pod obrady, gdyż Brofferio chce interpelować przeciw pozostaniu francuskiej załogi w Rzymie. Spodziewają się jednak, że izba przejdzie do umotywowanego porządku dziennego, w którym zażąda od rządu, aby nalegał w Tuileryach o odwołanie załogi z Rzymu, gdyż ona jest istotną i jedyną przeszkodą mieszkańców w objawianiu swej woli, a pozostanie tej załogi na czas nieograniczony, jest nadwerężeniem zasady nieinterwencyi.

Neapol. Civitella del Tronto jeszcze stawi czoło. Według neapolitańskiej depeszy z d. 23. w wieczornych dziennikach paryskich, przybył jenerał Mezzacapo pod Civitellę z znacznemi posiłkami. Cytadela leży na górze w pozycyi prawie nie do zdobycia. Jednak odkryto już kilka punktów, zkąd skutecznie będzie można dawać ognia z dział gwintowanych.

Z Turynu telegrafowano pod d. 21. lutego:

W Civitelli del Tronto stanął już mały park oblężniczy, który tam wyprawiono z Ankony; a iż ukończone przygotowawcze prace, zapewne jutro otworzą ogień na twierdzę.

Rosya i Królestwo Polskie.

(Proklamacya Gorczakowa i odezwa delegatów miasta. – Rozruchy w Warszawie.)

Warszawa, 18. lutego. Książę Gorczaków wydał następującą proklamacyę:

Wezwania władzy do ulicznych zbiegowisk ludu o rozejście się, nie zostały usłuchane, i w dniu wczorajszym, kompania piechoty, postępująca ku krakowskiemu przedmieściu, gdzie rzucono na nią kamieniami, dała ognia.

Celem wykrycia winnych tego nieszczęśliwego starcia, zarządziłem śledztwo.

Nie będę tolerował gwałtów z żadnej bądź strony.

Spokojni obywatele winni w ogóle tłumnych zbiegowisk, obecnie częstokroć przez knowania niebezpiecznych podżegaczów wywoływanych unikać, i na wezwanie władz wykonawczych rozchodzić się, dla zapobieżenia nieszczęśliwym wypadkom.

Mieszkańcy miasta Warszawy! nie poddawajcie się zwodniczym zabiegom nieprzyjaciół porządku, starających się zaburzyć spokojność publiczną; usłuchajcie głosu człowieka, prawość którego w ciągu trzydziestoletniego pobytu jego między wami, mogliście ocenić. Namiestnik Królestwa jenerał-adjutant książę Gorczakow.

— Delegaci obywatele miasta Warszawy ogłosili następującą odezwę:

W sobotę o godzinie 10ej odbędzie się pogrzeb ofiar poległych w dniu wczorajszym. W imię miłości kraju, w imię najświętszych, najdroższych dla każdego z nas obowiązków, wzywamy mieszkańców miasta, aby cześć, oddawana ofiarom tym w chwili pogrzebu ich ciał, oddawała się najwyższą godnością, najwyższym spokojem. Mieszkańcy Warszawy! wysłuchajcie tych słów braci waszych.

Warszawa, 25. lutego. Pod dniem 24. b. m. piszą do *Schles. Ztg.*, że z początkiem tego miesiąca odstąpił rząd wyczekującego pobłażającego postępowania i sprężystemi przepisami, zmianą załogi policyi, licznemi aresztacyami i różnemi innemi środkami położył koniec demonstracyom i wywarł widoczny wpływ na usposobienie umysłów. Zdaje się, że także z innej strony zalecono zapaleńcom umiarkowanie i wstrzemięźliwość, bo usposobienie umysłów przybrało barwę całkiem spokojną i umiarkowaną. Rząd dał poznać krajowi swe zaufanie, iż i tą razą pozwolił zebrać się agronomicznemu towarzystwu w Królestwie Polskiem na zgromadzenie jeneralne. Towarzystwo to, do którego należą prawie wszyscy więksi właściciele dóbr, wywierało od czterech lat swego istnienia bardzo wielki wpływ na podniesienie gospodarstwa krajowego i w ogóle na materyalną pomyślność Królestwa, i jest wielką prawdą, co prezydent towarzystwa, znany powszechnie z prawdziwego niespracowanego patryotyzmu szanowny hrabia Andrzej Zamojski powiedział przy zagajeniu we czwartek, że Towarzystwo jest dzisiaj głównym organem reprezentacyi krajowej. Główny przedmiot obrad na zgromadzeniach powszechnych stanowi kwestya spłacenia pańszczyzny, a na spłacenie jej zaproponowano wolne porozumienie się względem ugody dziedzicznej dzierżawy między dotychczasowym uprawnionym i obowiązanym. W oddziałach podrzędnych będą rozbierane szczegółowo właściwe kwestye techniczne.

Chociaż po tych wypadkach powątpiewano już o przeprowadzeniu znanego od dawna zamysłu, obchodzić demonstracyą dzisiejszą rocznicę bitwy pod Grochowem (1831), jednak pojawiły się wczoraj na nowo symptomata, że plan ten nie jest zaniechany, a rząd pochwycił natychmiast potrzebne środki.

„Nie jest tu w używaniu lojalny środek wzywać publicznemi obwieszczeniami do zachowania spokojności i porządku. Jednak zawiadomiono przynajmniej profesyonistów i kupców, ażeby swą czeladź trzymali w domu i przestrzegali od brania udziału w rozruchach. Dziś rano ujrzano porozlepiane na rogach ulic drukowane proklamacye, wzywające polskich braci, ażeby wieczór za nadejściem zmroku zgromadzili się na Starej Targowicy na obchód uroczystą procesyą pamiątki po poległych braciach pod Grochowem. Jak tylko uderzyła piąta godzina zeszło się istotnie mianowicie wiele młodych ludzi na oznaczone miejsce. Byli zaopatrzeni po części w pochodnie, a jeden z nich rozwinął chorągiew z białym orłem polskim. Lecz w tym samym czasie przybyła także policya i żandarmerya w silnych oddziałach. Oberpolicmajster pan Trepów wezwał sam do rozejścia się, a gdy temu wezwaniu nie wszędzie spieszno uczyniono zadość, i owszem dały się słyszeć gwizdania i nieprzyjazne wyzywania, postąpiła żandarmerya z gołemi pałaszami i uprzątnęła plac przemocą. Tak samo działo się w przytykających ulicach, które potem wojskiem zamknięto. Przed zamkiem i na drodze do mostu, po za którym prowadzi droga na pobojowisko pod Grochowem, stały piechota i kozaki. Ci i żandarmerya konna stanowili spólnie patrole, które cwałem po ulicach przebiegały. Sklepy, lokale publiczne, dykasterya, — w innym czasie otwarte do późnej nocy, — pozamykano po większej części natychmiast wewnątrz miasta, na niektórych miejscach poustawiano straże wojskowe, a na rogach ulic straże policyjne. Wieczorne posiedzenie agronomicznego Towarzystwa centralnego czynne, przedtem codziennie do godziny dziesiątej, zamknięto już o godzinie ósmej. Dotychczas — godzina dziewiąta, — w której Panu piszę, nie zaszło dalsze zaburzenie spokojności publicznej, i tuszę, że i w nocy nie doznamy żadnych wypadków. Jednak umysły widocznie są wzburzone, a liczne aresztacye są niezbędnym skutkiem tych manifestacyi.

Doniesienia z ostatniej poczty.

Praga, 1. marca. Telegram z dnia wczorajszego donosi: Wczoraj w teatrze witała publiczność namiestnika grzmiącemi oklaskami, a potem odspiewano z uniesieniem hymn ludu.

Grac, 1. marca. Podług wiadomości telegraficznej z dnia wczorajszego przyjęła ludność tego miasta ogłoszenie nadanej od Jego ces. k. Apostolskiej Mości konstytucyi państwa z największą radością, która się objawiała powszechnem oświetleniem miasta i wzniosłą uroczystością w wspaniale oświetlonym teatrze. Hymn ludu odspiewano przy grzmiących oklaskach i na żądanie musiano powtórzyć.

Opawa, 28. lutego. Konstytucyę państwa przyjęto radośnie. Wieczorem będzie miasto oświetlone, w teatrze uroczyste przedstawienie i pochód z faklami przy udziale towarzystwa spiewaków męskich i kapeli miejskiej.

Pilzno, 28. lutego. Na znak radości, jaką sprawiło tu ogłoszenie najwyższych rozporządzeń powiewają od południa chorągwie z wieży ratuszowej. Wieczorem oświetlenie miasta, banda strzelecka będzie przegrywać po całem mieście.

Berno, 28. lutego. Na cześć ogłoszenia zasadniczych ustaw państwa będzie dziś w teatrze uroczyste przedstawienie z rzęsistem oświetleniem. Gmina postanowiła wyprawić adres dziękczynny do do Jego ces. Mości, nadać prawo honorowego obywatelstwa panu ministrowi stanu i rozdać 2500 zł. między ubogich.

Lublana, 28. lutego. Konstytucyę państwa przyjęto z powszechną radością. Wieczorem świetne przedstawienie w teatrze z odspiewaniem hymnu ludu i oświetleniem miasta.

Peszt, 1. marca. Zgromadzenie jeneralne miasta Pesztu otrzymało skargę mieszczan, że patrol policyjny aresztował z jakiegoś nieporozumienia wyborców i uchwaliło podać w tym przedmiocie adres do tronu. Wysłano także deputacyę do J. E. Tawernika z prośbą, aby usunąć urząd policyjny, i przedstawienie do kancelaryi nadwornej z prośbą o zwrot gmachu Ludwikowego (Ludvicaum) i przeniesienie ztamtąd szpitalu wojskowego. Wyznaczono komisyę, aby zajęła się urządzeniem gmachu sejmowego w Peszcie. Konferencya sądownicza uchwaliła przeciw wnioskowi komitetu zaprowadzić napowrót tabule dystryktowe.

Paryż, 1. marca. Przy dyskusyi nad adresem senatu przemawiali Larochejaquelin i Heckeren za świecką władzą Papieża; zaś Pietri mówił: Świecka władza jest już stracona i musimy ograniczać się tylko na ocaleniu duchownej władzy Papieża. Postępowanie reakcyi, która podnosi znow głowę, wskazuje nam, jak mamy działać. Włochy mają 300.000 wojska, które staną obok nas w walce, co nam zagraża.

Londyn, 1. marca. Na wczorajszem posiedzeniu izby niższej oświadczył lord John Russell: Propozycyą Austryi, ażeby przedłużyć okupacyę Syryi do 1. maja, przyjęła konferencya paryska. Anglia nie będzie brać udziału w okupacyi.

Londyn, 2. marca. Na dzisiejszem posiedzeniu wieczornem odpowiedział lord John Russell na wniosek Monsellego. Francuski poseł przy Porcie otomańskiej, nie wyraził się nigdzie pochwalnie o nocie pana Łabanowa. Francya nie uczyniła żadnego wniosku względem zebrania się kongresu w sprawie włoskiej.

Neapol, 25. lutego. Książę namiestnik wezwał kardynała, ażeby się oświadczył za „prawnym“ rządem Wiktora Emanuela, gdyż w przeciwnym razie wzbroni mu sprawowania jego „nieprawnego“ urzędu.

Messyna, 28. lutego. Cialdini przyjechał już do Messyny.

Medyolan, 28. lutego. Dzisiejsza *Perseveranza* donosi: Ministeryum oświadczyło pod dniem 15. b. m., że żołnierze obcy, którzy należeli do wojska burbońskiego, albo należą jeszcze do wojsk papieskich, a biorą udział w walkach niepokojących dotąd jeszcze górskie okolice południowych Włoch, nie będą uważani za żołnierzy lecz popadną w razie pojmania całej surowości prawa.

Piemonckie dzienniki donoszą, że rząd protestował mocno u dworu papieskiego przeciw pobytowi króla Franciszka II. w Rzymie, i że ten protest poparty przedstawieniem Anglii i Francyi zapowiada stanowcze zamiary.

Dzienniki włoskie donoszą: Piemontanie oznajmili jenerałowi Fergoli, że jeśliby w ciągu oblężenia bombardował miasto Messynę postąpią bez pardonu z nim i jego załogą. Jenerał Fergola miał odpowiedzieć, że nie myśli się poddać, lecz wysadzić w powietrze. W chwili odejścia ostatnich wiadomości usiłowali zagraniczni reprezentanci ze względów ludzkości przywieść do skutku układy między stronami walczącemi.

Turyn, 28. lutego. Oblężenie Mesyny rozpocznie się temi dniami. Potrzeby oblężnicze zwożą nieustannie z Gaety pod Mesynę. Załoga cytadeli składa się z 2500 luda. Piemontanie zajmują wzgórza, które panują nad cytadelą.

Sztuttgarda, 28. lutego. Dziś otwarte zostały izby.

Petersburg, 2. marca. Z Warszawy donoszą pod d. 27. lutego: Ponowne zbiegowiska na wielu ulicach. Na wojsko rzucano kamieniami — wojsko dało ognia. — Sześciu ludzi padło trupem — sześciu rannych.

Petersburg, 1go marca. Jenerał-gubernator ogłasza, że pogłoska, jakoby rząd zamierzał dnia 19. lutego (3. marca) wydać stanowcze rozporządzenie w sprawie poddańczej, jest nieprawdą.

Warszawa, 23. lutego. Spokój przywrócony. Gdyby zaszły nowe niespokojności, będzie ogłoszony stan oblężenia.

Ateny, 23. lutego. Wybory są już ukończone i wypadły prawie wyłącznie w duchu rządowym.

Konstantynopol, 23. lutego. Ostatni zaciąg Redyfów obejmuje 48 batalionów po 800 ludzi. — Ismail Basza, komendant wojskowy Widdynu przedsiębierze z kilku oficerami podróż inspekcyjną na wybrzeża Dunaju aż do Tolczy i Suliny. Urzędnicy zagranicznego ministeryum przywieźli ważne depesze panu Lavalette. Obiega pogłoska, że wkrótce ma przybyć do Stambułu Orłow, i że Niel zastąpi pana Lavalette. Porta postanowiła protestować przeciw dłuższej okupacyi Syryi.

Jerozolima, 29. stycznia. Kajmakam w Naplus został uwięziony z wszystkimi urzędnikami za sprzedajność i przeniewierstwo.

Teheran, 8. stycznia. Założenie obozów rosyjskich w Baku i Gumri wywołało żywą korespondencyę między rządami Persyi, Turcyi i Rosyi.

Przyjechał do Lwowa.

Dnia 2. marca.

Hotel rosyjski: PP. Jabłonowski Józef, z Dołhego. — Hr. Kalinowski Wład., z Bakowiec.

Hotel europejski: Prag'owski Alex., z Komorowiec.

Hotel Langa: Krolop, c. k. porucznik, i Gontard Henryk, c. k. podpułkownik, z Gródka.

Hotel angielski: Agopsowicz Krz., z Grochowiec. — Staczyński Bojomir, z Derewni.

Pod tygrysa: Jeny Rudolf, z Maros Vasarhely.

Dnia 3 marca

Hotel rosyjski: PP. Dzierżkowski Adam, z Chliczyc. — Czarnowski Hyac., z Podola.

Pod koleją żelazną. Steller Karol, c. k. porucznik, z Żółkwi

Wyjechali ze Lwowa.

Dnia 2. marca.

PP. Jeny Rudolf, do Maros Vasarhely. — Rubczyński Alf., do Stanina. — Trzecieski Tytus, do Pelanki. — Hr. Koziebrodzki Felix, do Hlibowa. — Korzeniowski Alex., do Malinowa — Jabłonowski Józef, do Rawy. — Wiktor Tad., do Swirza. — Kamiński Ign., do Stanisławowa. — Agopsowicz Antoni, do Stanisławowa. — Trzciński Zbign., do Dynowa. — Junga Zdzisław, do Miękisza. — Dąbrowski Mar., do Mądrelówki.

Dnia 3. marca.

PP. Hr. Borkowski Jar., do Potylicz. — Stanek Wacław, do Żędowic — Romaszkan Karol, do Popielnik. — Toresiewicz Michał, do Peltwy. — Urbański Rudolf, do Dobrosina.

Spostrzeżenia meteorologiczne we Lwowie.

Dnia 1. i 2. marca 1861.

Pora	Barometr w mierze parys. sprowadzony do 0° Reaum.	Stopień ciepła według Reaum.	Stan powietrza wilgotnego	Kierunek i siła wiatru		Stan atmosfery
7 god zrana	327 82	+ 1.2	90.6	południowy	sł.	mgła
2 god. po poł	327.42	+ 4 2	81 1	„	„	pochmurno
10.god. wiecz.	326.95	+ 1.5	90 8	„	„	„
7. god. zrana	326 60	+ 1.4	90.7	południowy	sł.	mgła
2. god. po poł.	325 75	+ 6 2	77 4	„	„	pochmurno
10.god. wiecz.	326 24	+ 2.8	89.1	„	ci.	„

Kurs lwowski.

Dnia 2. marca.

		gotówka		towarem	
		zł.	c.	zł.	c.
Dukat holenderski	wal. austr.	6	80	6	85
Dukat cesarski . . .	„ „	6	88	6	94
Półimperyał zł. rosyjski	„ „	11	95	12	5
Rubel srebrny rosyjski .	„ „	2	29	2	32
Talar pruski	„ „	2	17	2	2[illegible]
Polski kurant i pięciozłotówka . . .	„ „	—	—	—	—
Galicyj. listy zastawne w. a. za 100 zł.	bez kuponów	82	80	83	20
„ „ „ m. k. za 100 złr.	bez kuponów	86	90	87	30
Akcye gal. kol. żelaz Karola Ludwika	bez kuponów	161	—	163	—
Galicyjskie obligacye indemnizacyjne	bez kuponów	63	—	63	30
5% Pożyczka narodowa	bez kuponów	76	—	76	75

Telegrafowany kurs wiedeński papierów i weksli.

Dnia 2. marca.

Z pożyczki narod. po 5% za 100 złr. 76.80. Metaliki po 5% za 100 zł 65 80; po 4½% za 100 zł. —.—; po 4% za 100 zł. —.— Obligacye indemnizacyjne: Niższej Austryi po 5% za 100 zł. —.—; Węgier —.—, Galicyi —.—; Bukowiny —.—; Akcye Banku narodowego sztuka 737.—; instytutu kredytowego dla handlu i przemysłu 164 80; niższo-austr. towarzystwa eskomtowego —.—.

Listy zastawne. Galic. instyt. kred. po 4% za 100 zł. —.—.

Wexlowy. Srebro za 100 zł. południ. niemieck. waluty —.—. — Lipsk za 100 talarów —.—. Londyn za 10 funtów szterl. 147.25. Medyolan za 100 zł. waluty austryack. —.—. Paryż za 100 fr. —.—.

Kurs złota. Dukaty ces. mennicze 69 9, dukaty ces. pełnej wagi —.—. korony —.—, półkorony —.—. Srebro 145.75.

KRONIKA.

(Ludność poddańcza w Rosyi.) Do „Hamb. Nachr.“ piszą: Tajny radca Troinicki, członek centralnego komitetu statystycznego, wydał niedawno statystyczny obraz poddańczej ludności i jej stosunków w Rosyi; dzieło wielkiej wagi, przy zapowiedzianej emancypacyi, tem bardziej, że na urzędowych aktach polega. Według dziesiątego obliczenia (1858 - 59) podaje autor ogólną liczbę poddanych w europejskiej Rosyi, w Syberyi i krajach zakaukaskich na 23 mil. 069.631, z których 11,244.913 męskich a 11,824.718 żeńskich. A iż ogólna liczba mieszkańców Rosyi wynosi 67,081.167, zatem przypada poddanych $34._{39}$ na sto całej ludności w Rosyi. Ze wspomnionej wyżej ilości przypada na Rosyę europejską 22,558.748 poddanych, 4338 na Syberyę a 506.545 na kraje kaukaskie. 22,284.876 dusz należy do właścicieli dóbr, a reszta do niektórych zakładów państwa. Stosunkowo najznaczniejsza liczba poddanych znajduje się w gubernii Kijowskiej (1,121.062) i podolskiej (1,041.051); zaś najszczuplejsza w Syberyi. Gubernia Petersburska liczy 260.292, a moskiewska 621.312 poddanych.

Co do właścicieli wykazuje autor, że jest 3703 szlachty bez nieruchomej posiadłości, którzy mają razem 12.286 a 103.194 właścicieli dóbr ziemskich. 10,683 853 poddanych męskich; z tego przypada na Rosyę europejską 103.158 właścicieli dóbr z 10,682.400 poddanymi. W roku 1859 zastawionych było 44.166 posiadłości z 7,107.184 poddanymi, za sumę 425,503.061 rubli sreb. r., przeszło piąta część dóbr i dwie trzecie poddanych należących do właścicieli dóbr. W roku 1856—1859 zastawiono do 600.000 poddanych. Z tych wykazów snadnie poznać, że finansowa część sprawy emancypacyi trudna do rozwiązania, i nie potrzeba się dziwić, że jej załatwienie tak długiego wymagało czasu.

(Oświetlenie elektryczne.) Niedawno czynione w Paryżu próby oświetlenia za pomocą elektryki, nietylko jaśniejsze daje światło, ale nadto znaczna osiągnio się przez to oszczędność.

(Nowy balet Taglioniego.) Piszą z Berlina: Po zwalczeniu licznych przeszkód i przeciwności ma być przedstawiony na scenie nowy balet Pawła Taglioni, pod tytułem: „Elliner, albo sen i obudzenie się“, a o którym Berlin od dwóch lat marzy. Pierwotny tytuł był: „Odwiedź Neapol i umieraj.“ Dekoracye i maszynerye mają być zadziwiające; a dekoracya przedstawiająca niebieską jaskinię w Capri ma jak zapewniają nadzwyczajne sprawiać wrażenie.

(Dodatek)